

PAPER DETAILS

TITLE: KIRIM TRKLERI'NIN VATANA DNS MCADELESINE ALPARSLAN TRKES VE LKC HAREKET'IN BAKISI (YENİ DSNCE GAZETESİ RNEGI 1988-1992)

AUTHORS: Hacı Murat ARABACI

PAGES: 67-80

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1471320>

KIRIM TÜRKLERİ'NİN VATANA DÖNÜŞ MÜCADELESİNE ALPARSLAN TÜRKES VE ÜLKÜCÜ HAREKET'İN BAKIŞI (YENİ DÜŞÜNCE GAZETESİ ÖRNEĞİ 1988-1992)

Dr. Öğr. Üyesi Hacı Murat ARABACI*

Öz

18 Mayıs 1944 yılında Stalin tarafından topyekûn sürgüne gönderilen Kırım Türkleri, SSCB'nin dağılmasının akabinde vatanlarına dönebilmek için büyük bir mücadele vermişler ve bu mücadelenin neticesinde iki yüz elli binden fazla insan vatanlarına dönmüşlerdir.

Yeni Düşünce Gazetesi, 1980 İhtilali'nden sonra Türk milliyetçilerinin çıkardığı en önemli yayın organlarının başında gelmektedir. SSCB'nin dağılma döneminde Türk Dünyası'nın tamamı ile alakadar olmuş, bu mevzuda Türkiye kamuoyunun bilgilendirilmesinde öncülük etmiştir.

Bu çalışmada Yeni Düşünce Gazetesi'nin 1988-1992 yılları arasında basılan tüm sayıları inceledik ve Kırım Türkleri'nin vatana dönüş mücadelesine, Türkiye'deki Türk milliyetçilerinin ve Alparslan Türkeş'in verdiği desteği incelemeye gayret ettik.

Anahtar kelimeler: Alparslan Türkeş, Yeni Düşünce, Kırım Türkleri, Mustafa Abdülcemil Kırmıoğlu.

The View Of Alparslan Türkeş And The Ülkücü Movement To The Returning Struggle To Home Of Crimean Turks (The Example Of Yeni Düşünce Newspaper 1988-1992)

Abstract

The Crimean Turks, who were sent to exile totally by Stalin on May 18, 1944, had fought a great struggle to return to their homeland following the collapse of the USSR and as a result of this struggle more than two hundred and fifty thousand people returned to their homeland.

Yeni Düşünce (The New Thought) newspaper is one of the most important publications of Turkish nationalists after the 1980 Revolution. In the disin-

* Dumlupınar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

tegration period of the USSR, it was concerned with the whole of the Turkish World and pioneered public information area in this regard.

In this study, we analyzed all of the *Yeni Düşünce* newspapers published between 1988-1992 and tried to examine the support of Turkish nationalists living in Turkey an Alparslan Türkeş to the struggle of Crimean Turks to return to the homeland.

Keywords: Alparslan Türkeş, *Yeni Düşünce*, Crimean Turks, Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu.

a. Kırım Türklerinin Millî Mücadele Tarihi

21 Temmuz 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Kırım Hanlığı Osmanlı himayesinden çıkmış, 1783 yılında ise Rus İmparatorluğu tarafından işgal edilmiştir. Kırım'ın Rus hâkimiyetine girmesinin Osmanlı Devleti açısından çok büyük tesirleri olmuş, ilk defa bir Müslüman tebaanın yaşadığı toprakların kaybedilmesi hem halkı hem de idarecileri olumsuz etkilemiştir. Jeopolitik açısından Kırım, Osmanlı Devleti'nin siyasî, iktisadî ve Karadeniz'deki güvenliği nedeniyle büyük önem arz ediyordu. 1783'de meydana gelen işgal haberi, Osmanlı Devleti'nin kuzeyden gelebilecek tehlikelere karşı ön savunmasının düşmesi; dolayısıyla İstanbul'un her an bir tehditle karşı karşıya olması manasına gelmekteydi. Nitekim Evliya Çelebi Kırım Hanlığı'nın varlığını, Rus tehdidine karşı bir tür "*Sedd-i Sedid*" olarak ifade etmiştir. Karadeniz, Kırım Hanlığı sayesinde yaklaşık dört yüz sene bir Osmanlı gölü olarak kalmış,¹ hanlığın kaybedilmesiyle de Osmanlı Devleti'nin yıkılmasına gidecek olan süreç başlamıştır. Öte yandan Ruslar, Kırım'ı işgal ettikleri zaman, büyük bir katliam ve yıkım yapmışlar, demografik yapıyı değiştirebilmek için sürgün, katliam ve baskı ile yerli halkı Kırım'dan uzaklaştırıp, yerlerine kendi halkından gayrimüslimleri yerleştirmişlerdir. Böylelikle Kırım Türkleri'nin "*vatan mücadelesi*" bu tarihte başlamış olup, günümüzde dahi devam etmektedir.

Kırım Türkleri'nin istiklal mücadelesini kendi içinde dönemlere ayırmak mümkündür. İlk dönem Ruslar aktif bir şekilde istila planlarını uygularken, bilhassa on dokuzuncu asrın ikinci yarısında, İsmail Bey Gaspıralı'nın gayretleriyle yeni bir uyanış devri başlamıştır.² Bu millî fikir cereyanının neticesi olarak, 25 Mart 1917'de "*Kırım Müslümanları Merkez İcra Komitesi*" kurulmuş ve Numan Çelebi Cihan başkanlığa seçilmiştir. Ardından 9 Aralık 1917'de Kırım Tatar Millî Kurultayı toplanmıştır. Kurultay, 26 Aralık 1917'de Kırım Halk Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan etmiş ve parlamento Şubat 1918 başında toplanmak üzere dağılmıştır.³ Bunun üzerine Bolşevik ordusu harekete geçmiş, Kırım Türkleri'ne saldırarak pek çok Türk'ü şehit etmişlerdir. Kırım

¹ Halil İnalcık, "Türklük ve Tatarlık: Osmanlı Devleti ve Kırım Hanlığı", *Yeni Türkiye*, Türk Dünyası Özel Sayısı II, Sayı: 16, Temmuz-Ağustos 1997, s. 1506.

² Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu, "Kırım-Tatar Millî Kurtuluş Hareketinin Kısa Tarihi", *Emel*, Sayı: 204, Ankara 1994, s. 3-12.

³ Cafer Seydahmet Kırımer, *Bazı Hatıralar*, Emel Türk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 242-243; Osman Kemal Hatif, *Gökbayrak Altında Millî Faaliyet 1917 Kırım Tatar Millî İstiklal Hareketinin Hikayesi*, Kütüphane-i Sudi, İstanbul 1334 (1918), (Yeniden yayına haz. Hakan Kırımlı), Ankara 1998, s. 41.

Müftüsü ve Kırım Hükümeti Başkanı Numan Çelebi Cihan'ı tutuklayarak 23 Şubat 1918'de Akyar'a hapishaneye götürmüş, akabinde de kurşuna dizerek öldürmüşlerdir.⁴

Yeni kurulan komünist iktidar, çarlık dönemini bile aratacak uygulamalar yapmıştır. Bu dönemde pek çok Türk aydını katledilmiş, 1929-1930 yıllarında Kırım Türkleri Sibiryaya ve Urallara sürülmüştür. *"Bazı hesaplamalara göre, II. Dünya Savaşı öncesinde 1921 ve 1941 yılları arasında Komünistler Kırım'da 160 ila 170 bin Türkü imha etmiş veya sürgüne yollamışlardır. Bu rakam, 1917'deki Türk nüfusunun yarısı demektir."*⁵

II. Dünya Savaşı döneminde tarihinin en büyük felaketini yaşayan Kırım Türkleri, Stalin tarafından 18 Mayıs 1944'de topyekün sürgüne gönderilmiştir. Bu sürgünden sonra hayatta kalabilenler, vatan Kırım'a dönmek ve milli haklarını yeniden elde etmek için uzun yıllar mücadele etmişlerdir. 1987 yılında Moskova'daki Kızıl Meydan'da bütün dünyanın dikkatini çeken kitlesel gösteriler yapmışlardır. Bu eylemlerin neticesinde SSCB Hükümeti, Kırım Türkleri'nin Kırım'a dönmelerine razı olmuş ve problemlerinin çözümü için bir devlet komitesi kurulmuştur. Ancak bu komite ve dolayısıyla Sovyet hükümeti kayda değer bir faaliyette bulunmamıştır.

Kırım Türkleri'nin vatana dönüş mücadelesi ve göstermiş oldukları bu gayret, bilhassa SSCB'nin dağılma döneminde Türkiye'de rahmetli Alparslan Türkeş'in liderliğindeki Türk milliyetçileri tarafından maddi ve manevi destek görmüştür.

b. Alparslan Türkeş ve Türk Dünyası İdeali

Alparslan Türkeş'in ismi kamuoyunda ilk olarak, 4 Nisan 1944 tarihinde Hüseyin Nihâl Atsız'a yazdığı mektupla duyulmuştur. 3 Mayıs 1944 olaylarında, bu mektup dolayısıyla yargılanan sanıklardan biri de o tarihte genç bir subay olan Alparslan Türkeş'tir. Mektubunda *"...Türkçülük yolunda ruhumuz, yüreğimiz, kılınçlarımız seninle beraberdir. Ebedî Türk milleti mes'ut ve şerefli günlere kavuşacak, bütün Türkler bir devlet halinde bir bayrak altında toplanacaklardır..."*⁶ diyerek, Türk Dünyası'nın birliği idealini henüz o yıllarda ortaya koymuştur. Ne hazindir ki, mektubun yazıldığı tarih ile Kırım Türkleri'nin sürgün edildiği tarih arasında sadece kırk dört gün vardır.

Alparslan Türkeş, Cumhuriyet döneminde ilk defa bütün dünya Türkleri'nin birliğinden bahseden bir siyasi hareketin kurucusudur. Kurmuş olduğu siyasi hareketin ve ülkücü fikriyatın temeli, Türk birliği ülküsüne dayanmaktadır. Türkeş, Türk birliği ülküsünü *"yeryüzündeki bütün Türklerin bir millet ve bir devlet halinde, tek bayrak altında toplanmaları"* şeklinde özetlemektedir. O'na göre bu, hayallerde yaşatılan uzaktaki bir hedeftir. Ancak, bütün büyük inkılaplar, tarihi değiştiren hadiseler önce hayallerde teşekkül etmiştir. Onun

⁴ Osman Kemal Hatif, *a.g.e.*, s. 107-108; Kırımoğlu, "a.g.m.", s. 3.

⁵ Müstecib Ülküsal, "Kırım Türkünün Faciası ve Kurtuluş Davası", *Emel*, Sayı: 11, Temmuz 1962, s. 1.

⁶ Bahadır Bumin Özarlan, "Alparslan Türkeş ve Türk Birliği Ülküsü", <http://www.ulkuyaz.org.tr/alparslan-turkes-ve-turk-birligi-ulkusu-dr-bahadir-bumin-ozarlan/>, 29.12.2017.

için bu fikri gönüllerde canlı tutmak lazımdır. Bu istikamette yürüyen ve Türk birliğine inananların yapması gerekenler ise:

1. Öncelikle her türlü neşriyat ve propaganda yolu ile insanlık haklarından mahrum edilmiş ve işkence ile imhasına çalışılan esir Türklerin haklarını korumak.
2. Diplomasi yolu ile bunlara her türlü yardımı sağlamaya çalışmak.
3. İmkân nispetinde kültür birliğini kurmaya çalışmak ve kuvvetlendirmek.
4. Esir olan Türk yurtlarının ayrı ayrı bağımsızlıklarını kazanıp hür milletler topluluğu içinde layık oldukları yerlerini almalarını sağlamaya gayret etmek.
5. Esiri oldukları ülkelerden mülteci ve muhacir olarak gelenleri sıcak bir ilgi ile karşılayıp, onları en yakın hedeflere ulaştırmak.
6. Bağımsızlıklarına kavuşan Türk ülkelerinin ileride aralarında sağlam bir kültür birliği kurulduktan sonra, birlikte verecekleri bir kararla büyük bir Türk Birliği meydana getirmelerine çalışmak⁷ olarak tanımlamaktadır.

1991 genel seçimlerinde milletvekili olarak TBMM'ye giren Alparslan Türkeş'in Türk dünyası ile ilgili çalışmaları orada devam etmiştir. Öyle ki, TBMM'de görüşülmesi için on sekiz arkadaşıyla birlikte ilk verdiği önergelerden birisi Türk Cumhuriyetlerle ilişkiler üzerinedir.⁸ Bu önerge aynı zamanda Türk dış politika tarihinde ilk defa Türkiye dışındaki Türklerin merkeze alındığı bir siyaset takip etmeyi öngörmektedir.

Türkeş, 1 Mayıs 1992 yılında da, Başbakan Süleyman Demirel'in özel davetlisi olarak, ilk defa Türk Cumhuriyetlerini ziyaret etmiştir.⁹

c. SSCB'nin Son Yıllarında Kırım Türklerinin Mücadelesi ve Yeni Düşünce Gazetesi

Yeni Düşünce, 12 Eylül askeri müdahalesini müteakip, 1981 yılında aylık bir dergi olarak İstanbul'da yayınlanmaya başlamıştır. Darbe şartları gereğince ilk yıllarında milliyetçiliği siyasi açıdan ziyade kültürel ve tarihi açılardan ele alan bir yayın anlayışını benimsemiştir. 1981 yılı sonunda, sıkıyönetim mahkemelerinde "MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası"nın görülmeye başlama-

⁷ <http://www.ulkucuklari.org.tr/ulkucuhareket/turk-milliyetciliginin-dogusu-ve-gelisimi/ii-dunya-savasindan-sonra-turkculuk-ve-xx-yuzyildan-sonra-onun-gelisimi>, 05.01.2018.

⁸ Rahmetli Türkeş'in o gün TBMM'de yaptığı tarihi konuşma adeta bir coğrafya-tarih dersi gibi olmuş, basında ve kamuoyunda takdir toplamıştır. "Bizim, özellikle bu konuyu genel görüşme yapılması için Yüce Meclisin huzuruna getirmemizin sebebi, bu konu diğer dış meselelerden ayrı özellikler taşımaktadır. Bir defa Sovyetlerdeki Türk Cumhuriyetleri ve muhtar bölgelerdeki Türk yönetimleri konusu, bugüne kadar Türkiye'nin dış politikasında hiç yer almamıştır. Türkiye dış politikasını Sovyetler Birliği'ne göre ayarlamıştır. Ama dünyadaki gelişmeler, burada güzel konuşmalar yapmış olan değerli grup temsilcilerinin de ortaya koymuş oldukları glasnost, perestroika gibi gelişmeler Sovyetler'deki yeni oluşumlar ve dünyanın diğer yerlerindeki yeni gelişmeler, Türkiye'nin önüne, Sovyetlerde bulunan Türklerle diplomatik münasebetler kurmak, onları tanımak, bundan sonra ilişkilerini nasıl ayarlayacağı gibi konuları getirmiş bulunmaktadır. Daha önce Türk Dışişleri, doğrudan doğruya Sovyetler Birliği'ni hedef almış; bunların içinde bulunan Türkler hiç konu edilmemiştir. Türkiye'nin izlemesi icap eden dış politikanın ne olmasının görüşülmesi konusunda önergemizi hazırladık. Türkiye'nin dış politikası ayrı konudur. Balkanlar'a önem vermek, bütün cihana açılan bir dış politika takip etmek, bugünkü dünyanın gelişme gösterdiği bir ortamda gereklidir." Yeni Düşünce, Sayı: 530, 27 Aralık 1991.

⁹ "Hasret Bitti, Türkeş Türk İllerinde...", Yeni Düşünce, Sayı: 548, 1 Mayıs 1992.

sıyla yayın periyodunu haftalıkla çevirmiştir. Bu dönemde gerek Ankara'daki MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası, gerekse yurt çapındaki davaları ayrıntılı şekilde yayınlarak geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmıştır.

Akkan Suver'in sahibi olduğu Yeni Düşünce Dergisi, daha sonra (Alparslan Türkeş'in isteği doğrultusunda) Rıza Müftüoğlu tarafından satın alınarak gazete formatına dönüştürülmüştür. Ülkü Ocakları geleneğinden gelen Rıza Müftüoğlu gazeteyi bir süre daha İstanbul'da ve dergi formatındaki ekiple yayınlamaya devam etmiştir.

1987 yılı Nisan ayında Milliyetçi Çalışma Partisi (MÇP) Kurultayı öncesinde gazete merkezinin Ankara'ya taşınmasına karar verilmiştir. Darbe sonrası Ülkücü Hareketin yeniden toparlanmaya başladığı bu dönemde, gazetenin yazı kadrosu da yeniden teşekkül ettirilmiştir. Haftalık Yeni Düşünce Gazetesi, bu tarihlerde ülkücülerin sahip oldukları ve seslerini duyurabildikleri tek gazetedir.

Yeni Düşünce'nin Ankara'daki ilk sayısı MÇP Kurultayı'nı haber yapan "Birlik, Demokrasi, Gelişme" manşeti ile ve siyah beyaz olarak yayınlanmıştır. 1980 öncesi Ülkü Ocakları Genel Başkanlarından Lütfi Şehsuvaroğlu'nun genel yayın yönetmenliğinde, yeni bir yayın sürecine giren Yeni Düşünce; Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Ömer Seyfettin, Seyyid Ahmet Arvasi, Mümtaz Turhan ve Erol Güngör'ün entelektüel mirasının takipçisi olmuştur.

Darbe sonrası ideolojik tahkimatı tekrar inşa etme misyonundaki Yeni Düşünce, aynı zamanda Türk milliyetçiliğinin siyasi krizine de taraf olmuştur. Bu bağlamda, Mamak Askeri Cezaevi'ndeki ülkücü tutukluların uğradıkları işkenceleri gündeme getirmiş ve yaptığı yayınlar ile askeri cezaevlerinin boşaltılmasını sağlamıştır. 12 Eylül darbesinde mahkûm edilen ülkücü tutukluların haksız ve hukuksuz yere yargılanarak yüzlerce yıl ceza aldıkları zamanın Türk Ceza Kanunu'nun 313. maddesinin değiştirilmesini sağlayarak, MHP ve Ülkücü Kuruluşlar Davası'nın düşmesine sebep olmuştur. Anavatan Partisi Hükûmeti'nin en güçlü olduğu dönemde iç, dış, eğitim, kültür, sanat vs. politikalarında millî ve manevî ölçülere sığmayan her konuda muhalefetini açık bir şekilde ortaya koyarken, Bulgaristan Türkleri, Irak işgali vs. konularda devletin politikalarını desteklemiştir. 1985 yılında ANAP Hükûmeti tarafından faaliyetlerine başlamasına proaktif bir şekilde izin verilen Türk Ocakları ile MÇP ve Alparslan Türkeş arasındaki ilişkilerin tekrar düzenlenmesi yolunda yayınlar yapmıştır.

Başta MÇP olmak üzere, hiçbir yaygın medyanın faaliyetlerine yer vermediği milliyetçi kuruluşların sesi olmuştur. Yeni Düşünce 1987-1992 yılları arasındaki yayınlarında Türk milliyetçiliğinin geleneksel çizgisini korumakla birlikte, zamanın entelektüel gelişimine de dikkate alarak milliyetçi kitleleri aydınlatma misyonu üstlenmiştir.

Milliyetçiliği slogan düzeyinden, tefekkür zeminine getirmeyi ana hedef edinmiştir. O dönem camia içerisinde gelen bazı eleştirilere rağmen bu konudaki ısrarını sürdürmüştür.

Türk milliyetçiliği fikir sisteminde ilk kez eleştirel yaklaşımı benimsemiş ve tartışılmaz hiçbir şeyin olmadığı fikriyatının savunucusu olmuştur. Bu bağ-

lamda Türkiye’de pek yaygın olmayan “sivil toplum”, “açık toplum”, “post-modernizm”, “liberal solculuk” vs. gibi ideolojik ve entelektüel kavramlar Yeni Düşünce’de sıkça kullanılmıştır.

Lütfi Şahsuvaroğlu’nun ardından genel yayın yönetmeni görevini Ahmet Arslan devralmış ve Yeni Düşünce geleneği 1992 yılına kadar devam etmiştir.¹⁰

Her bir sayısı adeta sosyal bilimler ansiklopedisinin bir fasikülü gibi olan Yeni Düşünce, 1987-1992 yılları arasında yüzlerce kadro yetiştirmiştir. Bugün bu kadroların pek çoğu akademik hayatta, siyaset ve bürokraside devlete ve millete hizmet etmeye devam etmektedirler.

1989 yılında Yeni Düşünce ile birlikte Türkiye’de ilk defa haftalık bir gazetenin Türk dünyası sayfası çıkmaya başlamıştır. O yıllarda SSCB’den herhangi bir haber veya bilgi alma imkânının olmadığı dikkate alındığında, gazetenin Türk Dünyası sayfasında sık sık Rus esaretinde yaşayan Türklerle ilgili bilgi ve haberlerin çıkması¹¹ büyük bir gazetecilik başarısıdır. Bu sayfada Dr. Oğuz Karaçay, Hamdi Mert, Yasin Aslan, Gencehan Tunay, Hüseyin Korkmaz, Hamit Küçükbatır, Metin Bilgiç, İsmail Tunalı, Murat Ayok imzalı yazı ve haberler yer almaktadır. 29 Aralık 1989 tarihli sayısında büyük bir manşetle, “1989: Türklüğün Uyanış Yılı” başlığıyla çıkan yazıda Türk Dünyası ile ilgili geniş ve ilmi bir değerlendirme yazısı yer almıştır.¹² Dünyadaki bu Türk dirilişinin aksine, Türkiye’nin, gelişmeler karşısında gerektiği aktif siyaset takip edemediği iddia edilmekte¹³ ve Türk Dünyası’nın yaşadığı acıları, yeterince dünya kamuoyuna duyuramadığından şikâyet edilmektedir.¹⁴ Yeni Düşünce’nin Türk Dünyası ile ilgili haber ve yazıları her hafta tam sayfa halinde çıkarken, özel olarak Kırım Türkleri ile ilgili de bilgiler yer almıştır. Türk basınında ilk defa Kırım Türkleri ile ilgili gezi notları da Yeni Düşünce’de yayınlanmıştır.¹⁵

Kırım Türkleri, Taşkent’te 2 Mayıs 1989 yılında “Kırım Tatar Milli Hareketi Teşkilatı”nı (KTMH) kurarak, bu yapının başkanlığına Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu’nu getirmişlerdir.¹⁶ Yeni Düşünce bu teşkilatın kuruluşunu haber

¹⁰ Yeni Düşünce Gazetesi ile ilgili değerli bilgilerini paylaşan gazetenin genel yayın yönetmeni Sn. Ahmet Arslan’a şükranlarımı sunarım.

¹¹ Türk Dünyası sayfasının ne kadar önemli haberlere imza attığının en çarpıcı örneklerinden birisi, Aralık 1986’da Kazakistan’da ve Kırgızistan’da meydana gelen ayaklanmalar ile Özbekistan’ın Fergana bölgesindeki kanlı çatışmalarla ilgili yapmış olduğu haberdur. Bu bölgede meydana gelen hadiseleri, Sovyet resmi kaynakları Ahıska Türkleri-Özbek Türkleri ve Kırım Türkleri arasında yaşanan bir çatışma şeklinde açıklamamıştır. Hâlbuki hadiselerin mahiyeti, sebepleri ve boyutları ile Türk ve dünya basını ile kamuoyunda yanlış yansıtılmakta olduğunun haberi ve gerçekte neler yaşandığına dair bilgilendirme ilk defa Yeni Düşünce’de yayınlanmıştır. “Türkistan’daki Son Olayların Gerçek Yüzü”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 444, 4 Mayıs 1990.

¹² Ö. Faruk Kayır, “1989: Türklüğün Uyanış Yılı”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 426, 29 Aralık 1989.

¹³ “Gündemdeki Türk Uyanışı Önümüzdeki Asra Damgasını Vuracak Türklük Uyanırken, Türkiye Uykuda”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 422, 1 Aralık 1989.

¹⁴ Ayşe Şahin, “Türklüğün Meselelerini, Dünyaya Duyuramıyoruz”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 424, 15 Aralık 1989.

¹⁵ Tuncer Gülensoy, “Kırımdan Geliyorum”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 521-522, 25 Ekim 1991-1 Kasım 1991.

¹⁶ Kırımoğlu, “a.g.m.”, s. 5.

yaparak, KTMH teşkilat gayelerini, ilkelerini ve tüzüğünü, Hakan Kırımlı imzasıyla tam metin olarak yayınlamıştır.¹⁷

Kurulan bu yeni KTMH teşkilatı, SSCB Yüksek Sovyet'inde "haklarının iade edileceği" ile ilgili karar¹⁸ çıkması üzerine, 1989 yılı güzünden itibaren çadır şehirler kurarak Kırım'a göçü hızlandırmış ve Kırım'da Türklerin haklarını alabilmek adına iktidara karşı baskıları arttırmıştır. Fakat Ruslar, Türklerin göç etmelerini engellemek için çeşitli yollar denemiş, en başta da ev veya arazi vermemişler, yahut istedikleri yere yerleşmeyi yasaklamışlardır.¹⁹ Rus halkı ise önceleri yeni gelen Türklere ilgi göstermiş, yüksek fiyattan arazilerini satmışlar, ancak nüfusun artması üzerine, onlar da telaşa kapılarak arazilerini satmamaya başlamışlardır.²⁰ Bunun üzerine Kırım Türkleri, (kadim zamanlardan beri atalarının olan) devlete ait arazileri işgal edip ev yahut çadırlar kurmaya başladılar. Bu hadiseler de ilk defa Yeni Düşünce tarafından Türkiye kamuoyuna aktarılmıştır.²¹ "1989'da Kırım'da ikamet eden Kırım Tatar nüfusu yirmi bin civarında iken, bu sayı 1990 yılı Mart'ında yetmiş binin üzerine, 1991 yılı Mart'ında ise yüz elli bin civarına ulaşmıştı."²² Yeni Düşünce bu olayları da

¹⁷ Hakan Kırımlı, "KTMH Teşkilatı Tüzüğü", *Yeni Düşünce*, Sayı: 405, 4 Ağustos 1989.

¹⁸ "Sürgün Edilen Halkların Hakları İade Ediliyor", SSCB Yüksek Sovyeti, "Başlangıçtan bu yana yurtları dışına zorunlu sürgüne gönderilen halkların maruz kaldığı uygulamaların kanunsuz ve haksız kabul edilmesi ve bu halkların haklarının kayıtsız şartsız iade edilmesi"ne dair bir beyannameyi kabul etti. Beyanname, iki saat kadar süren hararetli müzakerelerden sonra, 16 çekimser ve 5 red oyuyla karşılık, 370 kişilik bir çoğunluğun kabul oylarıyla benimsendi. Söz konusu beyanname, Stalin döneminde sürgün edilen halkları tamamen temize çıkıyor ve zorunlu iskân uygulamasını sosyalizmin tabiatına ve demokrasi ve hukuk ilkelerine aykırı olmakla mahkûm ediyor. Yine de, beyannamenin başlığına, "sürgün edilen halkların haklarının kayıtsız şartsız iade edilmesi" ifadesinin konmuş olması, bir parça da olsa başarıya ulaşılabilirdiğini gösteriyor." *Yeni Düşünce*, Sayı: 22, Aralık 1989; Bu konu ayrıca "Kırım Türkleri Resmen Aklanıyor" şeklinde sunulan bir haberle başka bir sayıda yeniden gündeme getirilmiştir. *Yeni Düşünce*, Sayı: 3, Kasım 1990.

¹⁹ Bu zulüme maruz kalanlardan biri de, Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu'dur. "Kırım Tatar Milli Hareketi'nin lideri Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu geçtiğimiz Mart ayı içinde Vatan Kırım'da satın aldığı eve yerleşti. Kırım Türkleri'nin tarihi başkenti Bahçesaray'a yerleşmek üzere mahalli Sovyet makamlarından iskân müsaadesi talep eden Kırımoğlu, kendisine Bahçesaray için iskân müsaadesi verilmemesi üzerine Gözleve'ye bağlı Küntuvar (Rusça adı: Teplovka) köyüne yerleşti.", *Yeni Düşünce*, Sayı: 395, 26 Mayıs 1989.

²⁰ "Kırım'da Türk Kolonilerine Ruslar Tepki Gösteriyor"; "Kırım Türk Tatarlarına ait yerleşim merkezlerinde iskân edilmiş olan Rusların, önceleri vatanlarına dönüş yapan Türklere ilgi gösterdikleri ve ellerindeki ev ve eşyaları yüksek fiyatlarla pazarladıkları ancak, Türk nüfusunun giderek artış göstermesi üzerine rahatsızlık duydukları belirtiliyor. Öte yandan, Kırım Türk Tatarları ile Kırım'da iskân edilmiş olan halkların temsilcileri Yalta'da bir araya geldiler. Ortaya çıkan problemlerin ele alındığı görüşmede, herhangi bir mutabakat sağlanamadı.", *Yeni Düşünce*, Sayı: 472, Kasım 1990.

²¹ "Yönetim Yerleşmeye İzin Vermeyince Kırım Türkleri Arazi İşgal Etti"; "Kırım Vilayeti'nin bazı bölgelerinde, Kırım'a Orta Asya Cumhuriyetleri'nden gelmeye devam eden Kırım Tatarları'na mensup kişilerden oluşan bazı gruplar, yerel yetkililerin izni olmaksızın, bazı arazileri işgal etmeye başladılar. Tatarlar, işgal ettikleri arsalara ev inşa etmek niyetindeler. Bu amaçla, yerel otoritelerin ve askeri kişilerin uyarılarına aldırmaksızın, Belagorsk Rayonu'ndaki kollektif bir çiftliğin sınırları içinde bulunan 16 hektarlık bir araziye, toplam 120 ev yapmak düşüncesiyle el koydular. Tatarlar bu amaçla niçin konumu ihlâl etmek zorunda kalıyorlardı? Tatar bir kadın, kendisiyle yapılan görüşmede, Kırım'a Özbekistan'dan geldiğini söylemişti. Bir kadın, yarımada iki ay boyunca bir iş ve yaşayabileceği bir yer arayarak aylak aylak dolaşmış; fakat kendisiyle kimse ilgilenmemiş; kimse ona yardımcı olmamıştı. Nihayet kendisini arsalara el koymak mecburiyetinde kalan bir grubun içinde bulmuştu.", *Yeni Düşünce*, Sayı: 479, 10 Kasım 1989.

²² Kırımoğlu, "a.g.m.", s. 5.

yakından takip etmiş ve Türk kamuoyunu bilgilendirmiştir.²³ Bilhassa Rusların “Kırım Türklerinin haklarını iade ediyoruz” şeklinde dünya kamuoyuna yaptığı açıklamaların gerçekte öyle olmadığı ortaya konulmuştur.²⁴

SSCB’de yaşanan glastnost ve perestroika süreçleri sonrasında bir yandan sürgünde bulunan Kırım Türkleri vatana dönebilmek için şartlarını zorlar-ken, diğer yandan ise, Kırım’a dönenlerin yaşadıkları sıkıntılar söz konusu idi. Ayrıca, Kırım’ın bu yeni dönemde nasıl bir statüde olacağı da belirsizdi. Sovyet yetkilileri bu belirsizliği ortadan kaldırmak için Kırım’da halk oylaması yapmaya karar verdi. Yeni Düşünce bu bilgiyi de ilk duyuran basın kuruluşu olmuştur.²⁵

Kırım’da yapılacak halk oylaması, adeta senaryosu önceden yazılmış bir tiyatro idi. Çünkü,

“...burada söz konusu olan Kırım’ın yerel halkı olan ve o sırada büyük çoğunluğu sürgün bölgelerinde yaşamakta olan Kırım Tatarları’nın değil, sürgünden sonra çoğu Rusya’dan Kırım’a yerleştirilmiş olan ve halen Kırım nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan göçmenlerin kendi kaderini tayin hakkıydı. Başka ifadeyle, gerçekleştirilmek istenen, Kırım Türkleri’nin tarihi vatanı üzerinde geniş yetkilere sahip bir Rus muhtariyeti kur-maktı. Bu muhtariyetin de şartlar müsait olduğu takdirde sürgün sonrası göçmenlerin büyük çoğunluğunun vatanına yani Rusya’ya bağlanması yahut bir müddet kendi başına buyruk bir Cumhuriyet olarak kalması öngörülmekteydi.”²⁶

Kırım Tatar Millî Hareketi Teşkilatı Kırım Tatar halkının kanunî hak ve menfaatlerinin ihlali olduğu düşüncesiyle referandum yapılmasına karşı çıktı.

KTMHT’nin karşı çıkmasına rağmen, 20 Ocak 1991’de Kırım’da referan-dum yapıldı, referandumda oy kullanan seçmenlerin büyük ekseriyeti Kırım

²³ “Kırım Türk-Tatar Millî Hareketi Teşkilatı Vatan Kırım’da Büyük Çapta Bir Kolonizasyon Faaliyeti Yürüttü”; “1990 yılı içerisinde Kırım’a transfer edilen Türklerin sayısı yüz bini aştı. Bu nüfusun büyük bir kısmı, seri halde kurulan çadır kentlerde yaşıyor. Ancak, yeterli paranın bir araya gelmesi halinde yeni bir ev yapılması yoluna gidiliyor veya Ruslar tarafından işgal edilen kendi tarihi evlerini satın alıyorlar.”, Yeni Düşünce, Sayı: 479, 4 Ocak 1991.

²⁴ “İki İleri Bir Geri”; “SSCB’de Kırım Türkleri’nin Kırım’a dönebilmesi için komisyonlar kurulduğu ve anayasa değişikliğinin gündeme geldiği bir ortamda, Kırım’a dönen Türklerin tutuklanması ve çeşitli baskılara maruz bırakılmaları Rusların niyetlerinin samimi olmadığı şeklinde karşılandı. Komisyo-nun aldığı karara göre, Kırım Türkleri ve Volga Almanları II. Dünya Savaşı sırasında sürüldükleri topraklara, bu topraklara yerleştirilmiş ve halen bu bölgelerde yaşayan halkları zedelenmeden aşamalı olarak dönebilecek. Konuyla ilgili çevreler özellikle Kırım Türkleri’nin haklarının iade edilmesiyle ilgili olarak zaman zaman komisyonlar kurulduğunu, ancak komisyonlar yoluyla meselenin çözümünün mümkün olmadığını görüldüğünü belirtiyorlar.”, Yeni Düşünce, Sayı: 427, 5 Ocak 1990.

²⁵ “Kırım’ın Statüsü Halk Oylaması İle Belirlenecek”; “Sovyetler Birliği’nin Ukrayna Cumhuriyeti’ne bağlı Kırım bölgesi konseyi, Kırım’ın gelecekteki statüsünü belirlemek üzere halk oylaması yapılma-sını kararlaştırdı. Bölge konseyi, halk oylamasında Stalin döneminde vatanlarından sürülen bütün Kırım Türk Tatarları’nın oy kullanmasını da karara bağladı. Oylamanın gelecek Şubat ayında yapı-labileceği belirtiliyor. Stalin tarafından yürütülen kolonizasyon hareketleri neticesinde, çeşitli etnik grupların yaşadığı Kırım’da; bölgenin 1954 yılı öncesinde olduğu gibi Rusya Federasyonu’na bağ-lanması, mevcut statünün korunması, muhtariyet veya Cumhuriyet ilân edilmesi konularında derin görüş ayrılıkları bulunuyor.”, Yeni Düşünce, Sayı: 473, 3 Kasım 1990.

²⁶ Kırımoglu, “a.g.m.”, s. 12-13.

Muhtar Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulması istikametinde oy kullandılar. Kırım Tatar Milli Hareketi Teşkilatı temsilcileri Ukrayna parlamentosu toplantı salonuna alınmalarına ve demokratik görüşlü milletvekillerinin ısrarlı taleplerine rağmen kendi vatanlarının statüsü meselesi hakkında karar verilecek olmasına bakılmaksızın söz hakkı bile alamadılar.²⁷

Bunun üzerine, Kırım Türkleri bir bildiri yayınlayarak bu referandumun sonucunu protesto ettiler. Bildirinin tam metni Yeni Düşünce'de yayınlanmıştır. Gazetenin aynı sayısında Kırım Tatar şair ve yazarların da beyanatları tam metin olarak yayınlanmıştır.²⁸

*"Millî iradelerini ortaya koymak için Kırım Tatar Milli Hareketi Teşkilatı öncülüğünde millî kurultaylarını toplama kararı aldılar. Kırım Türkleri, Kırım, Özbekistan, Kazakistan, Tacikistan, Kırgızistan, Kafkasya, Rusya, Ukrayna, Litvanya, Tataristan, Letonya ve başka Sovyet ülke ve şehirlerinde demokratik seçimlerini yaparak vekillerini Kırım'a gönderdiler."*²⁹

II. Kırım Tatar Milli Kurultayı 26 Haziran 1991'de Akmescit şehrinde toplandı. Kurultay, kurultayın ana fikri ve prensiplerini vurgulayan ve Kırım Tatarları'nın kendi kaderlerini belirleyeceklerini ilan eden 5 maddelik bir "Kırım Tatarları'nın Millî Egemenlik Bildirisi"ni oybirliği ile kabul etti ve Rusların kontrolündeki Kırım Muhtar Sovyet Cumhuriyeti'ni tanımadığını ilan etti. Kurultay, aynı zamanda Kırım Tatar halkının en yüksek ve yetkili tek organı olarak Kırım Tatar Millî Meclisi'ni belirledi ve onun 33 kişilik üyesini seçti. Meclis başkanlığına da Kırım Tatarları'nın tanınmış insan hakları savunucusu ve Millî yol başçısı Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu seçimle getirildi.³⁰ Mustafa Cemiloğlu (Kırımoğlu) adı ülkücüler arasında bir dönem efsane olmuştur. SSCB'de "vatanperverlik ve antikomünistlik" suçlamalarıyla defalarca hapse atılan Cemiloğlu, cezaevinde 303 gün süren açlık grevi yapmıştır. SSCB'de bazı insan hakları savunucularının Cemiloğlu'nun serbest bırakılması için 1975 yılında Birleşmiş Milletler'den yardım talep etmesiyle Cemiloğlu adı tüm dünya kamuoyunda ve Türkiye'de ilk defa duyuldu. Ülkücüler yurt genelinde ona destek yürüyüşleri tertip ettiler, hatta cezaevinde şehit olduğu haberinin yayınlanması³¹ üzerine gıyabî cenaze namazları kılındı.³² SSCB'nin da-

²⁷ Kırımoğlu, "a.g.m.", s. 3.

²⁸ "KTMH Teşkilatı Referandum Bildirisi", *Yeni Düşünce*, Sayı: 473, 14 Haziran 1991; "Kırım Tatar Şair ve Yazarların Beyanatı", *Yeni Düşünce*, Sayı: 473, 14 Haziran 1991.

²⁹ Oğuz Çetinoğlu, "18 Mayıs 1944 Kırım Türklerinin Topyekün Sürgün ve Soykırım Günü", (Çevrimiçi) www.turan.tc/kalem/18mayiskirim.htm, 25.05.2004.

³⁰ Çetinoğlu, "a.g.m.", s. 2.

³¹ "Türklük Âleminin Ebedi Sembolü Mustafa Cemil, Türklüğün Büyük Şehidi", *Devlet*, Sayı: 327, 9 Şubat 1976.

³² "Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu'nun kendi anlatımına göre 1974 yılında üçüncü kez tutuklanıp Sibiry'a'daki bir çalışma kampında bir yıllık mahkûmiyetini çekmeğe yollandı. Tahliyesine üç gün kala kamptaki mahpuslar arasında Sovyetlere karşı propaganda yaptığı, kamptan yazdığı mektuplarla Sovyetlerin siyasetini kötülediği iddiası ile yeni bir dava açılarak mahkûmiyet süresi uzatıldı. Bu haksız mahkûmiyeti protesto etmek için 303 gün sürecek bir açlık grevine başladı. Yaklaşık 10 ay süren açlık grevi zamanında, 1975 yılında Nobel Barış Ödülü'nü kazanan nükleer fizikçi Andrei Sakharov (1921-1989), Kızıldoru generali Petro Grigorenko ve diğer bazı insan hakları savunucusu

ğılmasından sonra Mustafa Cemiloğlu ve rahmetli Alparslan Türkeş 7 Şubat 1992'de ilk kez tanışmışlardır. Sohbet esnasında Başbuğ'un, "Kırım'ın istiklaline kavuşması için çok mücadele ettiniz. Sizi tebrik ederim" demesi üzerine, Cemiloğlu, hapisanede iken ülkücülerin kendisine olan desteği dolayısıyla hissettiklerini Türkeş'e şöyle anlatmıştır:

*"Ben kendimden vazgeçmiş betonun üzerinde ölümümü beklerken sizden bir mektup aldım. Ben o an sürgünde de olsam arkamda olduğunuzu hissettim ve ayağa kalktım. Bu yüzden Kırım'ı istiklaline ben değil siz kavuşturdunuz. Siz 30 yıl önce, 4 defa şu anki Türk Cumhuriyetleri'nin liderlerini Rusya'da topladınız ve bize ruh verdiniz, heyecan verdiniz. Bu olmasaydı imparatorluk yıkılmış olsa bile biz hazır olmadığımız için hürriyetimize kavuşamazdık."*³³

Mustafa Cemiloğlu, Türkeş'in vefatı vesilesiyle yayınladığı taziye mesajında şunları kaydetmişti:

"Alparslan Türkeş bütün Türk Dünyası gibi Kırım Tatar Türkleri için de unutulmaz bir şahsiyet olarak Hakk'ın rahmetine kavuştu. Hep söylediğim gibi, Sovyetler Birliği devrinde, demir perde altında, hür dünyadan sınırlı malumat alırken, Sovyet basınında kim karalanırsa bizler bilirdik ki onlar iyi insanlar ve iyi işler yapıyorlar. Alparslan Türkeş ve O'nun Bozkurtları'ndan da Sovyet basınında hep kötü bahsedilir ve karalanırdı. Biz de bilirdik ki, Ülkücüler bizim taraftan insanlardı ve taa o yıllardan sempatiimizi ve saygımızı kazanmışlardı. Demirperde aralanıp, hür dünyadan ve Türkiye'den daha fazla malumat almaya başlayınca anladık ki yanılmamışız. 1975-1976 yıllarında benim için ve halkımız için Türk kamuoyunu ayağa kaldıran bu vatansever insan ve O'nun ülkücülere hayatı kurtarmış. Bu âlicenap insan ve O'nun ülküdaşları, bizimle beraber ağlamışlar, bizimle acılarımızı paylaşmışlar, bizler için dualar etmişler. Kırım Tatar Türkleri merhum Alparslan Türkeş'e ve ülkücülere müteşekkirdir. Gıyaben seneler önce tanıdığım ve sonra, Türkiye'ye birinci kere ettiğim ziyaret günlerinde, 1992, 7 Şubat'ta tanışmak mutluluğuna eriştiğim merhum Alparslan Türkeş'e yüce Allah'tan rahmet diliyorum. 1997, 4

kişiler, serbest bırakılmasını talebiyle Birleşmiş Milletler'e başvurarak ve dünya kamuoyuna duyurular yaparak isminin ve Kırım Türkleri'nin dramını dünya kamuoyuna mal ettiler. Ancak bundan sonradır ki, Türkiye'de de Cemiloğlu'nu kurtarmak için ülkücü gençlik yürüyüşler yaptı, yayınlar ve basın toplantıları ile Türkiye'deki Kırım Türkleri'nin de katkısı ile ülke kamuoyu "Mustafa Cemiloğlu" ismini öğrendi. Soğuk savaş yıllarının bir kavramı olan Demirperde ötesindeki Türklerden hemen hiçbir sağlıklı haberin alınmadığı dönemde Samizdat olarak bilinen yeraltı haber kaynaklarından Türkiye'ye ulaşabilen bir haber ülke gündemini ve özellikle Türk milliyetçilerinin gönüllerini dalgalandırmıştı: 1944 yılındaki Kırım sürgününü protesto eden Mustafa Cemiloğlu isimli bir genç bulunduğu hapisanede açlık grevine başlamıştı. Kısa süre sonra bu haber "Mustafa Cemiloğlu hapisanede şehid oldu"ya dönüştü; bu haber öylesine etkili olmuştu ki, yurdun birçok köşesinde Cemiloğlu için yürüyüşler yapıldı; mevlidler okundu. Sonra anlaşıldı ki, "Mustafa Cemiloğlu" diye "yiğit bir Kırım Tatarı kahraman" vardı; hapisanelere de atılmıştı, ama ölmemişti." Hayati Bice, "18 Mayıs 1944: Kırım, Sürgün ve Cemiloğlu", <http://ulkucubellek.com/18-mayis-1944-kirim-sur-gun-ve-cemiloglu-hayati-bice/>, 12.12.2017.

³³ "Kırım'ı İstiklaline Kavuşturan Lider", <https://ulkucununesi.wordpress.com/2011/03/13/bas-bug-turkesin-30-yillik-sirri/>, 19.12.2017.

*Nisan saat 22.45'te Türk Dünyası en büyük evlatlarından birisini kaybetti. Allah Milletimize Alparslan Türkeş gibi daha çok insanlar yetiştirmeyi nasip eylesin.*³⁴

Vatana dönüş mücadelesini kazanıp da, Kırım'a dönebilen Kırım Tatarları bir yandan da sosyal ve dini müesseselerini tesis etmeye çalışmışlardır. İlk defa Müftü seçimi yapılmıştır.³⁵ Kebir Camisi'nde çocuklara dini eğitim vermek üzere medrese açılmış, Yeni Düşünce bu haberi Türk kamuoyuna duyurmuştur.³⁶ Mimar Sinan'ın eseri olan ve 1937'de kapatılarak ateizm müzesi yapılan Kezlev'deki Cuma Camisi geri alınmıştır.³⁷ Sonraki senelerde Kırım Türkleri'nin milli kültürünün ortaya çıkarılmasında ve yaşatılmasında hayati önem taşıyan bir karar alınarak Akmescit'te Kırım Tatar Dili ve Edebiyatı Bölümü açılmıştır.³⁸ Bu fakülte bünyesinde zaman içerisinde TİKA tarafından Türk Dili Merkezi açılmış olup, Kırım Türkleri'nin Türkçe eğitim alması hususunda büyük hizmetler ifa etmiştir.

Yeni Düşünce'ye özel röportaj veren Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu henüz bu yıllarda Türk Dünyası için ortak alfabe kullanılmasının zaruretine dikkat çekmiştir.³⁹

Yeni Düşünce Kırım'ın yanı sıra Romanya'da yaşayan Kırım Türkleri ile ilgili de haber ve bilgiler vermiştir.⁴⁰

³⁴ Hayati Bice, "a.g.m.", s. 4.

³⁵ "Türkler İlk Defa Müftü Seçtiler"; "Kırım Tatar Milli Hareketi geçtiğimiz hafta içerisinde Sovyetler Birliği'nde ilk defa resmi makamların atamalarıyla göreve gelen müftülerin dışında, Kırım Türkleri'nin milli ve dini hayatını düzenlemek için Server Gazioğlu Seutov'u müftülüğe seçtiler. Seutov'a tecrübelerinden yararlanmak üzere Bakü ve Taşkent müftülüklerini ziyaret edecek.", *Yeni Düşünce*, Sayı: 403, 21 Temmuz 1989.

³⁶ "Akmescit'te Kebir Camisi'nin Bünyesinde Medrese Açıldı." "Sovyetler Birliği'nin muhtelif cumhuriyetlerinde dağınık olarak yaşamakta oldukları sürgün yerlerinden göç ederek, vatanları Kırım'a dönmekte olan Kırım Tatarları'nın yoğun olarak yerleşmekte oldukları Akmescit şehrindeki Kebir Camisi'nin bünyesindeki medrese faaliyetlerine başladı. 1944 sürgün faciasından bu yana iki neslin milli kültüründen mahrum olarak doğup büyüdüğü Kırım Türkleri'nin çocuklarına dini eğitimin verildiği medreseye şimdilik 14-15 yaşlarındaki çocuklar kabul edilmekte. İleride camideki inşaat çalışmaları yoluna koyulup oda ve yatak problemleri çözümlendikten sonra yedi yaşından başlayarak erkek ve kız çocukları da medreseye kabul edilecek.", *Yeni Düşünce*, Sayı: 473, 14 Haziran 1991.

³⁷ "Gözleve'deki Cuma Camii Kırım Tatarlarına İade Edildi", *Yeni Düşünce*, Sayı: 473, 14 Haziran 1991.

³⁸ "Simferopol Üniversitesi'nde Kırım Tatar Dili ve Edebiyatı Bölümü Kuruldu. Simferopol (Akmescit) Devlet Üniversitesi'nde, Kırım Tatar Dili ve Edebiyatı Bölümü 1990-91 öğretim yılı için 50 öğrenci kabul eden bölüme, Kırım, Krasnodar ve Özbekistan'dan çok sayıda öğrenci başvurdu.", *Yeni Düşünce*, Sayı: 467, 21 Ekim 1990.

³⁹ "Türk Dünyasındaki Dayanışma İçin Ortak Alfabe Şart", Mustafa Cemiloğlu İle Özel Röportaj, *Yeni Düşünce*, Sayı: 450, 20 Temmuz 1990.

⁴⁰ Tuncer Kalkay, "Romanya Türkleri Gazete Çıkardılar"; "Romanya Türkleri 45 yıllık bir aradan sonra ilk defa bir Türkçe gazete yayınlamaya başladılar. Romanya Demokrat Türk Müslüman Birliği'nin yayın organı olarak yayınlanmaya başlayan gazeteye tarihimizdeki önemli yerinden dolayı "Karadeniz" adı verildi. Aylık olarak Bükreş'te yayınlanmaya başlayan Karadeniz, Türk Dünyası'nın uyanış dönemini başlatan düşünürlerden olan Kırmılı büyük Türk milliyetçisi, İsmail Gaspralı'nın "Dilde Fikirde, İşte Birlik" şiarını kendisine slogan edinmiş. Türkiye Türkçesi, Kırım Tatar Türkçesi ve Romence olarak yayınlanan 8 sayfalık gazetenin baş redaktörlüğünü Kenan Polat yapıyor.", *Yeni Düşünce*, Sayı: 450, 15 Haziran 1990. Ayrıca, "Romanya Türkleri Gelecekte Ümitli", *Yeni Düşünce*, Sayı: 467, 21 Ekim 1990.

Sonuç

21 Temmuz 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması ile Kırım Hanlığı Osmanlı himayesinden çıkmış, 1783 yılında ise Rus İmparatorluğu tarafından işgal edilmiştir. Çarlık döneminde uygulanan baskı yıldırma politikalarının neticesinde yüz binlerce Kırım Türkü Osmanlı ilkesine göç etmek zorunda kalmıştır. Daha sonra kurulan SSCB döneminde ise bu baskı ve zulümler daha da şiddetlenmiştir. 1929-1930 yıllarında Kırım Türkleri Sibirya'ya ve Urallara sürülmüştür. II. Dünya Savaşı öncesinde 1921 ve 1941 yılları arasında Komünistler Kırım'da 160 ila 170 bin Türkü imha etmiş veya sürgüne yollamışlardır. II. Dünya Savaşı döneminde ise, tarihinin en büyük felaketini yaşayan Kırım Türkleri, Stalin tarafından 18 Mayıs 1944'de topyekûn sürgüne gönderilmiştir. Bu sürgünden sonra hayatta kalabilenler, vatan Kırım'a dönmek ve milli haklarını yeniden elde etmek için uzun yıllar mücadele etmişlerdir.

Kırım Türkleri'nin vatana dönüş mücadelesi ve göstermiş oldukları bu gayret, bilhassa SSCB'nin dağılma döneminde Türkiye'de rahmetli Alparslan Türkeş'in liderliğindeki Türk milliyetçileri tarafından maddi ve manevi destek görmüştür. Bu dönemde milliyetçilerin en büyük yayın organı Yeni Düşünce gazetesidir. Yeni Düşünce, misyon ve gayesi istikametinde Türkiye kamuoyunu esir Türkler konusunda da aydınlatmaya çalışmıştır. Mesela, 1989 yılında Türkiye'de ilk defa haftalık bir gazetenin Türk Dünyası sayfası çıkmaya başlamıştır. O yıllarda SSCB'den herhangi bir haber veya bilgi alma imkânının olmadığı dikkate alındığında, gazetenin Türk Dünyası sayfasında sık sık Rus esaretinde yaşayan Türklerle ilgili bilgi ve haberlerin çıkması büyük bir gazetecilik başarısıdır. Yeni Düşünce'nin Türk Dünyası ile ilgili haber ve yazıları her hafta tam sayfa halinde çıkarken, özel olarak Kırım Türkleri ile ilgili de bilgiler yer almıştır.

Kaynaklar

"Akmescit'te Kebir Camiinin Bünyesinde Medrese Açıldı", *Yeni Düşünce*, Sayı: 473, 14 Haziran 1991.

"Gözleve'deki Cuma Camii Kırım Tatarlarına İade Edildi", *Yeni Düşünce*, Sayı: 473, 14 Haziran 1991.

"Gündemdeki Türk Uyanışı Önümüzdeki Asra Damgasını Vuracak Türk-lük Uyanırken, Türkiye Uykuda", *Yeni Düşünce*, Sayı: 422, 1 Aralık 1989.

"Hasret Bitti, Türkeş Türk İllerinde...", *Yeni Düşünce*, Sayı: 548, 1 Mayıs 1992.

"İki İleri Bir Geri", *Yeni Düşünce*, Sayı: 427, 5 Ocak 1990.

"Kırım Tatar Şair ve Yazarların Beyanâtı", *Yeni Düşünce*, Sayı: 473, 14 Haziran 1991.

"Kırım Türkleri Resmen Aklanıyor", *Yeni Düşünce*, Sayı: 3, Kasım 1990.

"Kırım Türk-Tatar Milli Hareketi Teşkilâtı Vatan Kırım'da Büyük Çapta Bir Kolonizasyon Faaliyeti Yürüttü", *Yeni Düşünce*, Sayı: 479, 4 Ocak 1991.

"Kırım'da Türk Kolonilerine Ruslar Tepki Gösteriyor", *Yeni Düşünce*, Sayı: 472, Kasım 1990.

“Kırım’ı İstiklaline Kavuşturan Lider”, <https://ulkucununesi.wordpress.com/2011/03/13/basbug-turkesin-30-yillik-sirri/>, 19.12.2017.

“Kırım’ın Statüsü Halk Oylaması İle Belirlenecek”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 473, 3 Kasım 1990.

“KTMH Teşkilatı Referandum Bildirisi”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 473, 14 Haziran 1991.

“Romanya Türkleri Gelecekte Ümitli”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 467, 21 Ekim 1990.

“Simferopol Üniversitesi’nde Kırım Tatar Dili ve Edebiyatı Bölümü Kuruldu”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 467, 21 Ekim 1990.

“Sürgün Edilen Halkların Hakları İade Ediliyor”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 22, Aralık 1989.

“Türk Dünyasındaki Dayanışma İçin Ortak Alfabe Şart”, Mustafa Cemiloğlu İle Özel Röportaj, *Yeni Düşünce*, Sayı: 450, 20 Temmuz 1990.

“Türkistan’daki Son Olayların Gerçek Yüzü”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 444, 4 Mayıs 1990.

“Türkler İlk Defa Müftü Seçtiler”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 403, 21 Temmuz 1989.

“Türklük Âleminin Ebedi Sembolü Mustafa Cemil, Türklüğün Büyük Şehidi”, *Devlet*, Sayı: 327, 9 Şubat 1976.

“Yönetim Yerleşmeye İzin Vermeyince Kırım Türkleri Arazi İşgal Etti”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 479, 10 Kasım 1989.

BİCE, Hayati: “18 Mayıs 1944: Kırım, Sürgün ve Cemiloğlu”, <http://ulkucubellek.com/18-mayis-1944-kirim-surgun-ve-cemiloglu-hayati-bice/>, 12.12.2017.

ÇETİNOĞLU, Oğuz: “18 Mayıs 1944 Kırım Türklerinin Topyekûn Sürgün ve Soykırım Günü”, (Çevrimiçi), www.turan.tc/kalem/18mayiskirim.htm, 25.05.2004.

GÜLENSOY, Tuncer: “Kırımdan Geliyorum”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 521-522, 25 Ekim 1991-1 Kasım 1991.

HATİF, Osman Kemal: *Gökbayrak Altında Milli Faaliyet 1917 Kırım Tatar Milli İstiklal Hareketinin Hikâyesi*, Kütüphane-i Sudi, İstanbul 1334 (1918), (Yeniden Yayına Haz. Hakan Kırımlı), Ankara 1998.

<http://www.ulkucaklari.org.tr/ulkucuhareket/turk-milliyetciliginin-dogusu-ve-gelisimi/ii-dunya-savasindan-sonra-turkculuk-ve-xx-yuzyildan-sonra-onun-gelisimi>, 05.01.2018.

İNALCIK, Halil: “Türklük ve Tatarlık: Osmanlı Devleti ve Kırım Hanlığı”, *Yeni Türkiye, Türk Dünyası Özel Sayısı II*, Sayı: 16, Temmuz-Ağustos 1997.

KALKAY, Tuncer: “Romanya Türkleri Gazete Çıkardılar”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 450, 15 Haziran 1990.

KAYIR, Ö. Faruk: “1989: Türklüğün Uyanış Yılı”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 426, 29 Aralık 1989.

KIRIMER, Cafer Seydahmet: *Bazı Hatıralar*, Emel Türk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Vakfı Yayınları, İstanbul 1993.

KIRIMLI, Hakan: “KTMH Teşkilatı Tüzüğü”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 405, 4 Ağustos 1989.

KIRIMOĞLU, Mustafa Abdülcemil: “Kırım-Tatar Milli Kurtuluş Hareketinin Kısa Tarihi”, *Emel*, Sayı: 204, Ankara 1994.

ÖZARSLAN, Bahadır Bumin: “Alparslan Türkeş Ve Türk Birliği Ülküsü”, <http://www.ulkuyaz.org.tr/alparslan-turkes-ve-turk-birligi-ulkusu-dr-bahadir-bumin-ozarslan/>, 29.12.2017.

ŞAHİN, Ayşe: “Türklüğün Meselelerini, Dünyaya Duyuramıyoruz”, *Yeni Düşünce*, Sayı: 424, 15 Aralık 1989.

ÜLKÜSAL, Müstecib: “Kırım Türkünün Faciası ve Kurtuluş Davası”, *Emel*, Sayı: 11, Temmuz 1962.